

GUIA DIDÀCTICA DEL CURS D'HISTÒRIA DE L'ART

LLUÍS DOMÈNECH I MONTANER, ART TOTAL

Docent: Carles Sàiz i Xiqués
Curs 2016-2017. UNED Sènior
UNED Província Barcelona Canet de Mar

1. PRESENTACIÓ DE LA GUIA

Benvinguts a l'assignatura **Lluís Domènech i Montaner, art total**. Un curs per conèixer la vida i obra del pare del modernisme català. Un curs que ens permetrà entendre la singularitat del personatge i trobar, plegats, les claus de la seva arquitectura.

Un viatge apassionant a la recerca del substrat personal de Domènech, centrat bàsicament en la seva vessant arquitectònica però també en d'altres disciplines com els seus estudis d'història, d'heràldica i d'història de l'art. Durant el curs també es tractarà la seva empremta com a editor, com a il·lustrador gràfic i també la seva gran aportació en el camp del nacionalisme català.

Aquesta guia didàctica comença amb una petita introducció. A continuació s'indiquen les condicions necessàries de l'estudiant per a cursar l'assignatura es presenten els objectius del curs i la programació dels continguts de la matèria, els tipus d'activitats previstes i l'avaluació del curs.

I per tancar la guia, s'adjunten unes recomanacions bibliogràfiques per complementar els continguts de l'assignatura.

2. INTRODUCCIÓ GENERAL A LA MATÈRIA

L'Art Nouveau, la Sezession, el Jugendstil, l'Style Liberty de França, Escòcia, Bèlgica, Alemanya i Àustria començava a tenir, durant el darrer terç del segle XIX, el seu paral·lelisme a Catalunya amb el Modernisme.

I l'arquitecte, polític i intel·lectual Lluís Domènech i Montaner és, sens dubte, un prototip d'aquells modernistes, d'aquells homes que, amb ànsies de viure els canvis, participaran, amb intensitat, durant aquelles darreres dècades, amb el desig de crear un estil propi català que recuperi la consciència nacional del país.

Domènech contribuirà a aquesta recuperació nacional des de tres eixos ben diferenciats.

Aulari CRTTT - Escola de Teixits
Plaça Indústria, sn
T 93 795 46 25 (Secretaria)
T 62 767 38 27 (Coordinació)
03860 Canet de Mar (Barcelona)

Ho farà des de la política, amb el nacionalisme català. Domènech serà un dels pares dels primers quadres del catalanisme. Membre de la Lliga de Catalunya, President de les Bases de Manresa, president de la Unió Catalanista, membre de la Lliga Regionalista, Diputat catalanista a Madrid i fundador del CNR.

Domènech ho farà també des de la cultura i l'humanisme, fent recerca i recuperant la història de Catalunya i l'art del país. A tall d'exemple, Domènech i Montaner és el descobridor de l'art romànic català i els seus estudis sobre heràldica catalana avui encara no han estat superats.

I també ho farà des de la vessant arquitectònica, creant un nou art nacional: el modernisme, un art nou, jove, rupturista, liberal, diferent i cosmopolita, un art total wagnerià. El *gesamtkunstwerk* que emprava Wagner quan es referia a un nou tipus d'obra musical, encaixa perfectament amb el pensament arquitectònic de Lluís Domènech i Montaner on projecta una arquitectura interdisciplinària on cada part complementa una altra que, plegades, formen part d'un tot. D'aquesta manera, l'arquitectura de Lluís Domènech i Montaner, que es basa en l'equilibri entre estructura i disseny, és única, racional i funcional.

2. OBJECTIUS

- Aprofundir en el llegat de Lluís Domènech i Montaner com a pare del modernisme català
- Posar en valor les singularitats del personatge
- Donar una visió completa del personatge, no només en el camp de l'arquitectura sinó també de l'art, l'heràldica, la història i la política
- Dotar als alumnes de les eines necessàries per entendre l'arquitectura modernista i, especialment, la de Domènech i Montaner
- Aprofundir en la història de l'art català, bàsicament el que es correspon al període de finals de segle XIX i principis del XX
- Crear debats sobre el nostre patrimoni modernista

3. REQUERIMENTS PREVIS

No caldrà tenir coneixements d'història, ni d'història de l'art ni tenir coneixements previs de la vida i obra de Lluís Domènech i Montaner. Evidentment, si es tenen, ens proporcionaran una millor absorció dels continguts plantejats, però no és imprescindible.

Aulari CRTTT - Escola de Teixits
Plaça Indústria, sn
T 93 795 46 25 (Secretaria)
T 62 767 38 27 (Coordinació)
03860 Canet de Mar (Barcelona)

Els alumnes podran emprar com a suport tot el ventall de possibilitats que ofereix internet per complementar l'assignatura i es disposarà també d'una oferta bibliogràfica on es podrà adquirir i ampliar els seus coneixements.

D'altra banda, les sortides facultatives previstes durant el curs, contribuiran a il·lustrar el llegat arquitectònic i artístic de Lluís Domènech i Montaner.

4. MITJANS I ACTIVITATS

El curs estarà dividit en 12 sessions de les quals 8 són lectives de 2 hores cadascuna (16 hores en total) i es combinaran amb quatre sortides facultatives la durada de les quals completen les 30 hores de formació. Dues sortides es realitzaran a Barcelona, una a Canet de Mar i la darrera a Reus.

Durant les classes s'utilitzaran els recursos que ens ofereixen les noves tecnologies com google maps i l'street view que ens permetrà acostar-nos virtualment a les obres domenequianes per comentar-les i analitzar-les i posar, d'aquesta manera, el coneixement en comú.

Al final de curs es lliurarà un dossier on es sintetitzen els continguts exposats.

5. CONTINGUTS

SESSIÓ 1: (2 hores)

Introducció

Introducció a l'assignatura.

Domènech, estudis i família.

Els primers treballs de Domènech en el món editorial i en el camp de la il·lustració.

L'aportació de Lluís Domènech i Montaner en el moviment nacionalista català.

SESSIÓ 2: (2 hores)

Influències arquitectòniques: Claus per entendre la seva arquitectura

L'esclat del modernisme domenequià.

Influències de l'arquitectura hispànica i europea.

Anàlisi de l'arquitectura de Domènech i Montaner.

SESSIÓ 3: (2 hores)

Les grans obres modernistes de Domènech a Barcelona

Editorial Montaner i Simon, l'Hotel Internacional, Castell dels Tres Dragons, Palau Montaner, Casa Thomas, Fonda Espanya, Casa Lamadrid, Casa Lleó Morera i Casa Fuster.

Aulari CRTTT - Escola de Teixits
Plaça Indústria, sn
T 93 795 46 25 (Secretaria)
T 62 767 38 27 (Coordinació)
03860 Canet de Mar (Barcelona)

SESSIÓ 4: (3,5 hores).

Sortida domenequiana a Barcelona.¹

SESSIÓ 5: (2 hores)

Lluís Domènech i Montaner, Patrimoni de la Humanitat

Comentarem les dues grans obres domenequianes, Patrimoni de la Humanitat: el Palau de la Música i l'Hospital de Sant Pau.

SESSIÓ 6: (3,5 hores)

Sortida domenequiana a Barcelona. Palau de la Música i Hospital de Sant Pau.²

SESSIÓ 7 (2 hores):

L'arquitectura familiar de Lluís Domènech i Montaner a Canet de Mar

Analitzarem les obres més importants a Canet de Mar: Ateneu de Canet, Casa Roura, Castell de Santa Florentina, Fàbrica Jover, Serra i Cia, la Masia Rocosa, la Casa Domènech i els diferents panteons del cementiri.

SESSIÓ 8: (2 hores):

Sortida domenequiana a Canet de Mar.³

SESSIÓ 9: (2 hores):

L'empremta de Lluís Domènech al nord d'Espanya

Comillas (Cantàbria): Seminari Pontifici, Fuente de los Tres Caños, Reforma del cementiri de San Cristóbal, Panteó de la família Piélagó, Làpida de la cripta de la Capella Panteó dels Marquesos i el Monumento al Marqués de Comillas. **Santander (Cantàbria):** Monte de Piedad Alfonso XIII y Caja de Ahorros de Santander. **Mieres (Astúries):** Els treballs decoratius de Bustiello.

SESSIÓ 10: (2 hores):

L'arquitectura burgesa de la ciutat de Reus

Institut Pere Mata, projecte Círcol de Reus i Teatre Circ, Casa Navàs, Capella Margenat, Casa Gasull, Magatzem Llopis i Casa Llopis Borràs.

SESSIÓ 11:

Sortida facultativa a Reus.⁴

SESSIÓ 12: (2 hores):

Els darrers anys de Lluís Domènech i Montaner a Canet de Mar

---

¹ El desplaçament a Barcelona es fa amb transport públic, les despeses del qual aniran a càrrec de cada alumne.

² El desplaçament a Barcelona es fa amb transport públic. Les despeses de transport i d'accés als edificis aniran a càrrec de cada alumne.

³ El desplaçament es farà a peu. L'accés a tots els edificis serà gratuït.

⁴ El desplaçament es farà amb autocar. Les despeses de transport i d'accés a algun edifici no estan incloses en el preu del curs.

Els seus estudis d'història, d'història de l'art i d'heràldica. El llegat cultural de Lluís Domènech i Montaner. Reflexions finals.

6. BIBLIOGRAFIA

- AAVV. *La Casa Navàs de Lluís Domènech i Montaner*. Reus: Pragma Edicions, 2006. Col·lecció del Modernisme al Noucentisme.
- AAVV. *Arquitectura modernista de Reus*. Reus: Pragma, 2003.
- AAVV. *Casa Gasull. A jewel of catalan modernist industrial architecture*. Reus: Olis Gasull, 2012.
- AAVV. *Diccionari visual de la construcció*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007.
- AAVV. *L'Institut Pere Mata de Reus, de Lluís Domènech i Montaner*. Reus: Pragma, 2004.
- AAVV. *La Casa Rull, seu de l'Institut Municipal d'Acció Cultural*. Reus: IMAC, 1989.
- AAVV. *Pasado y Presente del Gran Hotel*. Palma de Mallorca: La Caixa, 1993.
- AAVV. *Domènech i Montaner. Any 2000*. Barcelona, COAC, 2000.
- ABAD, P. Camilo María: *El Seminario Pontificio de Comillas. Historia de su fundación y primeros años (1881-1925)*, Madrid: Alberto Fontana, 1928.
- ALCALDE, Sergi (2014): «La Capella-Panteó de la família Margenat de Reus. Una obra funerària de Lluís Domènech i Montaner». A: *Domenechiana*, núm. 4, p. 165-174.
- ALCALDE I VILÀ, Sergi (2014): «La casa Rull (1900-1902). La primera obra residencial de Lluís Domènech i Montaner a Reus» A: *Domenechiana*, núm. 4, p. 6-27.
- ALCALDE I VILÀ, Sergi (2015): «Els projectes no construïts de Lluís Domènech i Montaner per a la societat El Círcol de Reus. La reforma de l'escala d'accés al primer pis del Círcol (1899) i el Teatre Circ (1900)». A: *Domenechiana*, núm. 6, p. 142-155.
- ALCALDE, Sergi, CARBONELL, Maite; MARTÍ, Gemma; MAS, Xavier; SÀIZ, Carles: *Lluís Domènech i Montaner (1849-1923)*. Obra arquitectònica raonada. Volum. 1 Canet de Mar: Centre d'Estudis Lluís Domènech i Montaner, en premsa
- ALCALDE, Sergi, CARBONELL, Maite; MARTÍ, Gemma; MAS, Xavier; SÀIZ, Carles: *Lluís Domènech i Montaner (1849-1923)*. Obra arquitectònica raonada. Volum. 2 Canet de Mar: Centre d'Estudis Lluís Domènech i Montaner, 2015
- ALONSO ORTIZ, Luis; CAMPUZANO RUIZ, Enrique: *Domènech. Lluís Domènech i Montaner en Comillas*. Santander: Fundació Lluís Domènech i Montaner, 2015.
- ARNAVAT, Albert (dir.): *Arquitectura industrial modernista i noucentista del Camp de Tarragona i les Terres de l'Ebre*. Tarragona: La Diputació, 2012.
- ARNÚS, Maria del Mar: *Comillas. Preludio de la Modernidad*. Barcelona: Triangle Postals, 2004.
- CARRASCO, Javier: *La Casa Rull de Reus. Projecte final de carrera*. Barcelona: Universitat Politècnica de Catalunya - EPSEB, 2009.
- CASANOVA, Rossend: *El Castell del Tres Dragons*. Barcelona: Institut del Paisatge Urbà i Qualitat de Vida, 2009
- DOMÈNECH, Lluís, FIGUERAS Lourdes: *Lluís Domènech i Montaner i el director d'orquestra*. Barcelona: Fundació Caixa Barcelona, 1989.
- DOMÈNECH, Lluís: *Domènech i Montaner*. Barcelona: Polígrafa, 1994.
- DOMÈNECH I GIRBAU, Lluís; LLIMARGAS I CASAS, Marc: *El Palau de la Música Catalana de Lluís Domènech i Montaner*. Barcelona: Lunwerg, 2000.
- DOMÈNECH I MONTANER, Lluís (2014): «Transcripció del quadern de notes de 1893 de Lluís Domènech i Montaner». A: *Domenechiana*, 2-3, p. 221-261.
- FARRÉ GIL, Núria: *El Taller de vitralls modernista Rigalt, Granell i Cia (1890-1931)*. Tesi doctoral. Barcelona, Universitat de Barcelona, 2013.
- FIGUERAS I BURRULL, Lourdes: «Valores artísticos del primer edificio de la Universidad», A: GIL, Eusebio (ed.): *La Universidad Pontificia de Comillas. Cien años de historia: 1892-1992*. Madrid: UPCM, 1993.
- FIGUERAS, Lourdes. *Lluís Domènech i Montaner*. Barcelona: Santa & Cole, 2007.

- FIGUERAS, Lourdes; MANADÉ, Maria; TARRATS, Francesc: *Domènec i Montaner. El seu llegat Tarragoní*. Barcelona: ForBooks, Barcelona, 2010.
- GARCÍA-MARTÍN, Manuel. *Benvolgut Palau de la Música Catalana*. Barcelona: Catalana de Gas, 1987.
- GARCÍA-MARTÍN, Manuel. *La Casa Lleó Morera*. Catalana de Gas. Barcelona, 1988.
- GARCÍA-MARTÍN, Manuel. *Fonda de España*. Barcelona. Catalana de Gas, 1991.
- GARCIA-MARTÍN, Manuel: *Comillas modernista*. Barcelona: Catalana de Gas, 1993.
- GARCÍA-VENTOSA, Gerardo: *Els capitells en l'obra de Lluís Domènec i Montaner*. Barcelona: Universitat Politècnica de Barcelona, Barcelona, 1993.
- GARRIDO, Carlos; ORTEGA, Elena (1996): «El Gran Hotel» A: *Guía del Patrimonio. Recorridos culturales de las Islas Baleares*. Palma: Ed. El Dia del Mundo, p. 85-89.
- LACUESTA CONTRERAS, Raquel; GONZÁLEZ TORAN, Xavier: *El modernisme perdut. La Barcelona antiga*. Editorial Base, Barcelona, 2013
- MARCH BARBERÀ, Jordi: «Catàleg de l'arquitectura modernista de Reus». A: *Arquitectura modernista a Reus*. Reus: Pragma, 2003.
- MARTÍ REY, Gemma (2014): «Les llars de foc dissenyades per Lluís Domènec i Montaner» A: *Domenechiana*, núm. 2-3, p. 144-164.
- MAS, Xavier (2015): «Les creus domenequianes de Pedracastell». A: *Domenechiana*, núm. 5, p. 156-183.
- POCA GAYA, Josep: *Institut Pere Mata. Cent anys d'història (1896-1996)*. Reus: Institut Pere Mata, 1996.
- REVUELTA GONZÁLEZ, Manuel (1992): «Historia de la Universidad. I. Continuidad y cambio de una institución centenaria: la Universidad Pontificia Comillas». A: *Comillas: cien años de Universidad* (número especial con motivo del centenario de la Universidad), núm. 27, p. 11-22.
- REVUELTA GONZÁLEZ, Manuel (1994), «La primera descripción del edificio del Seminario de Comillas (1889)», *Miscelánea Comillas*, núm. 100, p. 113-138.
- RIPOLL, Luís: *El Gran Hotel*. Palma de Mallorca: Panorama Balear, 1990.
- SAMA GARCÍA, Antonio (2013): «El cementerio marino. Arquitectura funeraria de Lluís Domènec i Montaner en Comillas». A: *Domenechiana*, núm. 1, p. 90-132.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2007): «El llegat arquitectònic de Lluís Domènec i Montaner a Canet de Mar.» A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 21, p. 4-21.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles: *Lluís Domènec i Montaner (1848-1923). El llegat arquitectònic, polític i cultural a Canet de Mar*. Canet de Mar: Edicions Els 2 Pins, 2008.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2009): «El mausoleu de Jaume I. Una obra oblidada de Domènec i Montaner.» A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 28, p. 19-23.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles. "L'antiga farmàcia Duran i España de Barcelona: una obra desconeguda de Lluís Domènec i Montaner." A: *Sot de l'Aubó, El*, 2009, Núm. 29, p. 13-18.
- SÀIZ, Carles (Co): *Canet de Mar. Història i arquitectura*. Canet de Mar: Edicions Els 2 Pins, Centre d'Estudis Canetencs, Ajuntament de Canet de Mar, 2009.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2010): «Casa Roura-Casa Agustí. La continuïtat estilística del Castell dels Tres Dragons de Barcelona.» *Sot de l'Aubó, El*, núm. 31, p. 10-16.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2010): «Una obra pionera del modernisme català: L'Ateneu de Canet de Mar.» *Sot de l'Aubó, El*, núm. 33, p. 3-10.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles: «La casa Domènec de Canet de Mar (1918-1919). La darrera obra modernista de Lluís Domènec i Montaner.» A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 35, 2011, p. 12-20.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2011): «Els decorats de Lluís Domènec i Montaner per a l'obra Judith de Welp.» A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 36, p. 14-17.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2011): «L'arquitectura funerària de Lluís Domènec i Montaner. El llegat modernista dels cementiris de Canet de Mar, Comillas, Barcelona i Reus.» A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 38, p. 19-23.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2011): «La masia Rocosa de Lluís Domènec i Montaner». A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 39, p. 3-8.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2012): «El Gran Hotel Internacional de Lluís Domènec i Montaner. Un projecte modern, funcional i efímer.» A: *El Sot de l'Aubó, 2012, núm. 41, p. 19-26.*
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2012): «La fàbrica Jover, Serra i Cía de Canet de Mar.» A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 42, p. 21-28.

Aulari CRTTT - Escola de Teixits
Plaça Indústria, sn
T 93 795 46 25 (Secretaria)
T 62 767 38 27 (Coordinació)
03860 Canet de Mar (Barcelona)

- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (Co): *Epistolari Lluís Domènech i Montaner (1878-1903)*. Canet de Mar, Edicions Els 2 Pins, 2013.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2013): "La torre Simon (1878) de la vila de Gràcia. El primer projecte arquitectònic de Lluís Domènech i Montaner." A: *Sot de l'Aubó, El*, núm. 43, p. 13-22
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2014): «El Castell de Sant Florentina. Lluís Domènech i Montaner i la 'restauració en estil' de la Casa Forta de Canet». A: *Domenechiana*, número 2-3, p. 102-130.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles: «Casa Roura» p. 26-29. A: BANCELLS, Consol (Dir.): *Joies del modernisme privat*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 2014.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2014): «La fàbrica de gènere de punt Jover, Serra i Cia de Canet de Mar. L'arquitectura industrial de Lluís Domènech i Montaner a inicis del segle XX a comarques». A: *Domenechiana*, núm. 4, p. 50-71.
- SÀIZ I XIQUÉS, Carles (2015): «La Casa Roura de Canet de Mar i els tallers de producció artesanal del Castell dels Tres Dragons. El primer modernisme de Lluís Domènech i Montaner». A: *Domenechiana*, núm. 6, p. 9-53.
- SERRACLARA I PLA, M. Teresa: *Hotel España Ramblas*. Barcelona, Condes Hotels, 2011
- SERRACLARA, M. Teresa. *Casa Fuster, culmina l'Eixample*. Barcelona, 2008.

7. AVALUACIÓ

L'avaluació d'aquesta assignatura respon als principis de l'avaluació contínua.

Els principals elements per avaluar l'aprenentatge seran l'assistència a més del 80% de les classes lectives i la participació de l'alumne/a a l'aula.

Aquest curs de 30 hores es reconeix amb 1 crèdit universitari CTS i també és pot convalidar com a activitat de formació permanent per als docents del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.